

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 3, 2021 | 25.03.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.3.5](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.5)

УДК 332.1

Ю. І. Гайда,

*д. с.-г. н., професор, професор кафедри економіки та економічної теорії,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7005-0519*

І. В. Кузик,

*магістрант кафедри економіки та економічної теорії,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5663-3972*

ЛІСОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ

Yu. Hayda

*Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Professor of the Department of Economic and
Economic Theory, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine*

I. Kuzuk

*Master's student of the Department of Economic and Economic Theory,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine*

FOREST INDUSTRY COMPLEX OF UKRAINE: CURRENT STATE AND DOMINANTS OF DEVELOPMENT

В статті висвітлено роль і значення лісопромислового комплексу для розвитку економіки України. Підкреслено важливість лісового сектора для забезпечення сталого розвитку країни. При цьому зроблено акцент на екологічній та соціальній домінантах розвитку галузі. Наведено результати аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств галузі. Оцінено фінансові результати діяльності підприємств, організацій та установ Державного агентства лісових ресурсів України, обсягів їх податкових платежів до бюджетів усіх рівнів. Зазначені негативні наслідки припинення бюджетного фінансування лісового господарства в Україні. Зроблено аналіз рентабельності лісогосподарських підприємств. Зроблено висновок, що лісове господарство має також вагоме значення для енергетичної безпеки країни. Першочерговим завданням удосконалення управління лісовим господарством повинно стати формування та імплементація ефективної стратегії розвитку лісового господарства, узгодженої з усіма зацікавленими сторонами. Стабільне зростання виробництва у лісопромисловому комплексі, зокрема лісозаготівельній, деревообробній, лісохімічній, целюлозно-паперовій, мебельній промисловості, потребує інтенсивного залучення в галузь як вітчизняних, так і іноземних інвестицій, належної державної підтримки, а також формування конкурентного справедливого ринку усіх видів деревини, без преференцій і корупційної складової.

In the article the role and significance of the forestry complex for the Ukrainian economy development are outlined. The importance of forest sector for ensuring sustainable development of

the country is emphasized. It is noted that wood is the main material resource, which the forestry industry provides for other sectors of the forest complex. Today wood is ranked as the fourth most important natural resource in Ukraine after oil, gas and coal. At the same time the emphasis is also made on ecological and social dominants of the branch development. The results of the analysis of foreign economic activities of the forest enterprises are represented. The main part of untreated wood export is provided by private enterprises. The state-owned enterprises of the State Agency of Forest Resources of Ukraine exported only a quarter of the total volume of timber. The financial results of the activity of enterprises, organizations and institutions of the State Forest Resources Agency of Ukraine, scopes of their tax payments to the budgets of all levels have been assessed. In 2017-2019, the state enterprises of the State Agency of Forest Resources transferred over 11 billion UAH to the budget, of which over 7 billion UAH to the state budget and over 4 billion UAH to the local budget. The negative consequences of the cessation of budgetary financing of the forestry sector in Ukraine have been noted. The analysis of profitability of silvicultural enterprises is made. It is concluded, that the forestry has also important value for energy security of the country. The first task of improving forestry management should be to formulate and implement an effective forestry development strategy agreed with all stakeholders. The volume of production in the wood processing industry in Ukraine has significantly increased in recent years. For example, the production of pine lumber increased over 2011-2019 by almost three times. The production of laminated plywood has increased, but to a much lesser extent. Positive trends are observed in the furniture industry (more than 100% growth in the production of furniture for lounges and living rooms over the last years). Stable growth of production in the timber industry complex, in particular logging, woodworking, pulp and paper, furniture industry, requires intensive involvement in the industry of both domestic and foreign investments, appropriate state support and the formation of a competitive and fair market for all types of wood, without preferences and corruptive components.

Ключові слова: лісопромисловий комплекс; лісове господарство; деревина; рентабельність; стратегія розвитку.

Key words: forestry industry complex; forestry; timber; profitability; development strategy.

Постановка проблеми. Значення лісогосподарського та лісопромислового комплексу для економіки країни, для рекреації, здоров'я людини, підтримання природної рівноваги важко переоцінити, тому проблема розвитку цих галузей поступово набуває пріоритетного значення в Україні. Лісове господарство охоплює всі процеси, що пов'язані з відтворенням та використанням стратегічного ресурсу – лісу, однак при цьому він займає порівняно незначне місце у промисловому виробництві країни. Підприємства лісової галузі виробляють близько 2,4 % загального обсягу промислової продукції і на них зайнято близько 4,5 % чисельності промислово-виробничого персоналу [7]. Нині лісова галузь України розвивається нестабільно, особливо в період економічного спаду в державі. Зниження обсягів виробництва продукції лісової галузі потребує застосування дієвих стратегій для продуктивного функціонування лісогосподарських підприємств. Обмеженість лісових ресурсів України помітно впливає на розміри та внутрішньогалузеву структуру лісової, деревообробної та целюлозно-паперової індустрії. Так для збереження теперішнього рівня виробництва виникає потреба щороку закуповувати деревину та її продукти закордоном. Залучення до господарського обігу додаткових деревних ресурсів можливе завдяки більшому використанню усєї біомаси дерева, вторинних та інших матеріалів та вивільненню товарної деревини за рахунок застосування заміників. Тісна взаємопов'язаність і взаємозалежність галузей лісового господарства і лісової промисловості обумовлюють необхідність системного паралельного аналізу тенденцій їх стану та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження та аналіз теоретичних та практичних проблем розвитку лісової та деревообробної промисловості, їх ролі та місця у підвищенні конкурентоспроможності регіонів, країни знаходилися в центрі уваги багатьох науковців. В опублікованих ними працях розкрито теоретичні та методологічні аспекти лісового комплексу [5], здійснено компаративістський аналіз сучасного стану лісового сектору економіки і доведено необхідність адаптації до європейської системи обліку деревини [12], розроблено організаційні механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки лісопромислового комплексу України [3]. Аналіз роботи лісопромислового комплексу Білорусі зроблено дослідниками Могилівського державного університету [13]. Досліджувалися міжгалузеві зв'язки лісопромислового комплексу

України [10], рівень його конкурентоспроможності у порівнянні з країнами ЄС [4], фактори формування дестабілізуючого потенціалу лісопромислового комплексу [1].

Формування цілей дослідження. Метою статті є аналіз сучасного стану і розвитку лісової і лісопереробної промисловості України. Для досягнення поставленої цілі здійснено короткий опис історії формування галузей, висвітлено роль галузей в забезпеченні сталого розвитку економіки країни, оцінено економічний та фінансовий стан лісогосподарських та лісопромислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зародження лісової та лісопереробної промисловості України розпочалося в кінці XVIII – на початку XIX століття. Саме в цей період були збудовані перші лісопилно-деревообробні та меблеві підприємства, а у другій половині XIX століття з'являються перші лісохімічні виробництва. Завершилось формування сучасної лісової та лісопереробної промисловості в 1950-1990 роках, коли на підприємствах почали впроваджуватись механізовані та автоматизовані лінії, новітнє устаткування, сучасні технології та матеріали, особливо в меблевому виробництві [9, с. 32].

У середині 90-х років лісова промисловість країни зазнала серйозного економічного спаду, пов'язаного зі зміною власності, втратою можливості дешевого імпорту деревини та традиційних ринків збуту, зростанням цін на енергоносії ресурсів, високими темпами інфляції та відсутністю необхідних інвестицій. Приватизація багатьох лісопромислових підприємств та вихід на нові зовнішні ринки дещо активізували економічний розвиток лісового сектору. За останні десятиліття Україна перетворилася з імпортера на експортера деревини та виробів з дерева, а її деревообробний сектор зараз є одним із найпривабливіших для інвесторів.

Основним постачальником сировини для лісової промисловості нині є вітчизняні лісогосподарські підприємства [6]. Україна з одного боку вважається малолісною країною, займаючи 31 місце серед європейських країн за показником площі лісів на одного жителя (0,21 га). З іншого боку за загальною площею лісів (9,7 млн. га) та запасом деревини (2 197 млн. м³) посідає високі 10 і 6 місце в Європі. земель. На сьогодні ліс є четвертим важливим природним ресурсом в Україні після нафти, газу та вугілля.

За останні десятиліття розвиток демократії, відкритої ринкової економіки та розвиненого суспільства, який досяг певного прогресу в Україні, спричиняє прямий та опосередкований вплив на лісовий сектор, особливо на оцінку суспільної та екологічної ролі лісів, біорізноманіття та ставлення громадськості до лісів, виробництва та споживання деревних виробів.

Займаючи менше 6% площі Європи, Україна утримує приблизно 35% свого біологічного різноманіття завдяки розташуванню на стику різних природних зон та широкій мережі міграційних шляхів тварин і рослин. Видове різноманіття зберігається завдяки природно-заповідній мережі, яка охоплює 4,5 % території України. Частка заповідних територій сягає 12,9% від загальної площі лісів. На жаль, зусилля щодо збереження біорізноманіття недостатньо ефективні. Експерти з ЄС зазначають, що приблизно 9% судинних рослин та 38% ссавців в Україні перебувають під загрозою зникнення.

Згідно зі статтею 1 Лісового кодексу України, ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та розташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах [8]. Ліс є єдиним і незамінним джерелом деревини, яка використовується переважно для виготовлення засобів виробництва, зокрема предметів праці та предметів споживання. Незважаючи на те, що з'явилося багато заміників деревини – пластмас, синтетики, металів, проте її значення не зменшується, а, навпаки, зростає, сфера застосування розширюється. Понад 25 тис. одиниць найменувань промислових виробів і товарів народного споживання виробляють тепер з деревини і з кожним роком їх кількість збільшується [2]. Крім того, що ліси є джерелом сировини для деревообробної, целюлозо-паперової, хімічної, харчової й фармацевтичної промисловості, меблевого виробництва й майстрів народних промислів тощо, вони є територією для здійснення господарської діяльності, яка передбачає створення робочих місць і виготовлення продукції, а отже, формування ВВП. Саме тому цілком виправданим є твердження, що добробут місцевих громад у лісистих районах безпосередньо залежить від розвитку лісового господарства, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на розвиток економіки регіону й стан суспільного здоров'я та розвиток рекреаційної індустрії [7]. Означене відбиває суспільну значущість лісів як сукупності компонентів природи та основи для ведення лісового господарства – лісоресурсного комплексу країни, що поєднує лісосировинний та лісовиробничий підкомплекси.

Лісове господарство в Україні згідно «Класифікатора видів економічної діяльності» включає в себе 4 групи: лісівництво та іншу діяльність у лісовому господарстві (група 02.1), лісозаготівлі (02.2), збирання дикорослих недревних продуктів (02.3) та надання допоміжних послуг у лісовому господарстві (02.4). Лісові підприємства надають також послуги у низці інших важливих галузей: мисливство, первинна перероблення деревини, харчова галузь та деякі інші [7].

Лісове господарство має суттєве значення для розвитку агропромислового комплексу, а також для продовольчої та енергетичної безпеки країни. Значна частина лісів (понад 7%) після роздержавлення агроформувань була віднесена до земель запасу та залишилась без охорони та догляду, а наявний деревний потенціал в цих лісах не використовується..

Загальний щорічний приріст деревини в лісах, які знаходяться у постійному користуванні підприємств Державного агентства лісових ресурсів України становить 35,5 млн. м³, а його використання у 2019 р. склало 70,9 %. За 2019 рік підприємствами галузі від усіх видів рубок заготовлено 15,6 млн. м³ деревини, і це на 947 тис. м³, або на 5,7%, менше в порівнянні з 2018 роком, що пов'язано із низьким попитом на внутрішньому ринку.

В Україні на даний час законодавчо запроваджено мораторій на експорт лісоматеріалів і пиломатеріалів у необробленому вигляді (лісу-кругляку). Однак, продовжується експорт паливних дров. Як бачимо з табл. 1). У розрізі експортерів найбільші обсяги експорту деревини здійснюються приватними компаніями – 72,3%. Варто зазначити, що підприємствами Держлісагентства за аналізований період експортовано 2 973,4 тис. м³, або лише 25,7 % загального обсягу експорту. Водночас майже половина експортованого підприємствами Держлісагентства обсягу – дрова паливні.

Аналіз стану виконання показників фінансових планів підприємств Держлісагентства засвідчив зростання їх чистого доходу від реалізації продукції за останні роки (табл.2). У 2017 році цей показник становив 13 696 млн. грн., що на 10,9 % більше, ніж у попередньому році, а у 2018 році – 16 849,5 млн. грн., що на 23,0 % більше порівняно з попереднім роком. Зростала і собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), яка у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 25,5 %, а у 2017 році порівняно з 2016 роком – на 15,2 %. При цьому темпи зростання собівартості реалізованої продукції є більшими від темпів зростання чистого доходу, що негативно позначилося на фінансових результатах діяльності лісгосподарських підприємств. Так чистий фінансовий результат у 2018 році становив 475,3 млн. грн., що на 5 % менше показника 2017 року (495,7 млн. грн.) і на 19%. – 2016 року (586,2 млн. гривень).

Таблиця 1.
Експорт деревини у розрізі експортерів, тис. м³

Експортери	2017 рік	2018 рік	I півріччя. 2019 року	Разом	%
Приватні компанії	3 208,4	3 612,7	1 551,5	8 372,6	72,3
Лісгоспи Держлісагентства	1 432,6	1 187,5	353,3	2 973,4	25,7
Комунальні лісгоспи та АПК	77,8	124,7	16,7	219,2	1,9
Військові лісгоспи	7,5	6,8	1,9	16,2	0,1
Всього	4 726,3	4 931,7	1 923,4	11 581,4	100,0

Джерело: Розраховано за даними Державної митної служби

Таблиця 2.
Фінансові показники підприємств, установ і організацій, що входять до сфери управління Держлісагентства України у 2016–2018 роках (тис. грн.)

Найменування показників	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12 354 231	13 695 969	16 849 458
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8 883 399	10 229 369	12 835 619
Валовий прибуток /збиток	3 470 832	3 466 600	4 013 839
Фінансовий результат від операційної діяльності	724 904	587 597	589 468
Фінансовий результат до оподаткування	746 487	627 873	609 920
Чистий фінансовий результат	586 233	495 740	475 248
Усього доходів	12 777 460	14 165 716	17 492 834
Усього витрат	12 191 227	13 669 976	17 017 586
Розшифрування собівартості			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8 883 399	10 229 369	12 835 619
витрати на сировину та основні матеріали	1 622 362	1 679 119	2 035 687
витрати на паливо	912 970	1 065 070	1 298 214
витрати на електроенергію	138 829	160 892	197 986
витрати на оплату праці	3 138 047	3 874 525	4 821 916
відрахування на соціальні заходи	687 235	838 016	1 031 767
витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (ремонт, техогляд, нагляд тощо)	57 602	52 989	80 103
амортизація основних засобів і нематеріальних активів	320 390	357 987	419 414
інші витрати (послуги сторонніх організацій, витрати на відрядження, на запчастини та допоміжна матеріали, оплата послуг виробничого характеру)	2 005 964	2 200 771	2 950 532

*Джерело: сайт Державного агентства лісових ресурсів України
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=162794&cat_id=147027*

Підприємства лісгосподарського сектора впродовж останніх років не отримують бюджетного фінансування на ведення лісового господарства, що привело до критичного фінансового стану лісгоспів, які функціонують на півдні країни. Водночас загалом підприємства галузі залишаються важливими платниками податків до бюджетів усіх рівнів. Так, у 2017–2018 роках та I півріччі 2019 року державними підприємствами Держлісагентства перераховано до бюджету 11 126,0 млн. грн., з яких до державного бюджету – 7 115,6 млн. грн., місцевого – 4 010,4 млн. грн. (табл. 3).

Таблиця 3.

Обсяги сплати до бюджету підприємствами Держлісагентства України податків, зборів, платежів, млн. грн.

Види податків, зборів, платежів	2017 рік	2018 рік	I півріччя 2019 р.	Разом
Сплачено до бюджетів різного рівня, з них:	3 904,2	4 809,7	2 412,1	11 126,0
Державного бюджету, у тому числі:	2 554,4	3 100,9	1 460,3	7 115,6
рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	464,0	541,6	241,3	1 246,9
податок на додану вартість	1 484,7	1 906,2	961,9	4 352,8
податок на прибуток	115,8	141,1	62,5	319,4
частина чистого прибутку (дивіденди)	389,6	387,0	139,9	916,5
військовий збір	80,1	101,0	46,5	227,6
інші податки та збори	20,2	24,0	8,2	52,4
Місцевих бюджетів, у тому числі:	1 349,8	1 708,8	951,8	4 010,4
податок на доходи фізичних осіб	936,4	1 172,8	536,9	2 646,1
рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	362,0	480,6	330,5	1 173,1
податок на лісові землі			65,0	65,0
інші податки та збори	51,4	55,4	19,4	126,2
Сплачено єдиного соціального внеску	1 122,3	1 401,9	657,1	3 181,3
Разом	5 026,5	6 211,6	3 069,2	14 307,3

Джерело: сайт Державного агентства лісових ресурсів України
http://dkg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=162794&cat_id=147027

Із загальної суми 1 153,5 млн. грн. чистого фінансового результату (прибутку) державні підприємства Держлісагентства перерахували у встановленому порядку до державного бюджету 835,4 млн. грн., а решту розподілили між фондом розвитку виробництва – 289,6 млн. грн., резервним фондом – 1,6 млн. грн., іншими фондами (переважно на матеріальне заохочення) – 14,6 млн. грн., а також 8,5 млн. грн. спрямували на інші цілі (поповнення додаткового капіталу). Це мало значний вплив на показники рентабельності лісгосподарських підприємств (табл. 4).

Таблиця 4.

Коефіцієнти рентабельності та прибутковості підприємств Держлісагентства України

Найменування показників	2016 рік	2017 рік	2018 рік	I півріччя 2019 року
валова рентабельність	28,1	25,3	23,8	22,0
рентабельність активів	14,5	10,9	9,4	3,5
рентабельність власного капіталу	24,2	19,3	17,7	6,6
рентабельність діяльності	4,7	3,6	2,8	2,4

Джерело: сайт Державного агентства лісових ресурсів України
http://dkg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=162794&cat_id=147027

Як бачимо, зведений показник валової рентабельності підприємств щороку зменшується: 2016 рік – 28,1 %, 6 місяців 2019 року – 22 %. Рентабельність діяльності підприємств зменшилася з 4,7 % (2016 рік) до 2,4 % за 6 місяців 2019 року. При цьому із загальної кількості підприємств, яким затверджувалися фінансові

плани, не виконали фінансових планів за показником «Фінансовий результат до оподаткування» у 2017 році 84 підприємства (26 %), у 2018 році – 50 (15 %).

У 2017 році збитково працювали лише 8 підприємств галузі (табл. 5), тоді як у 2019 році – вже 18. З огляду на це актуальним і нагальним завданням є реформування лісової галузі України. У 2017 році Кабінетом Міністрів України схвалена «Стратегія реформування лісового господарства України на період до 2022 року». Однак, деякі ключові положення цієї концепції на були підтримані громадськими організаціями і провідними експертами. Тому, її імплементація так і не була здійснена.

Таблиця 5.
Кількість прибуткових та збиткових підприємств Держлісагентства України

Показники	2017 рік	2018 рік	I півріччя 2019 року
кількість підприємств, яким затверджено фінансовий план на рік	319	315	313
з них кількість підприємств, що працювали:			
прибутково	297	302	289
збитково	8	11	18
на межі беззбитковості	15	5	9

*Джерело: сайт Державного агентства лісових ресурсів України
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=162794&cat_id=147027*

Лісопромисловий комплекс України сформований в умовах низької лісистості країни та недостатніх запасів сировини [11, с. 48] і включає в себе лісозаготівельну, деревообробну, лісохімічну, целюлозно-паперову промисловості.

Продукцією лісозаготівельної промисловості є ділова деревина, яка слугує сировиною для лісопильної, фанерної, тарної промисловості, використовується у будівництві, гірничо-хімічній промисловості, а також дрова, які використовуються як паливо і для лісохімічної промисловості. В структурі заготовленого лісу переважає деревина хвойних порід (смереки, сосни) [14, с. 180].

Деревообробна промисловість поділяється на лісопильну, фанерну, деревостружкову, деревоволокнисту, меблеву. Меблева промисловість є єдиною у лісопромисловому комплексі, яка виготовляє продукцію на експорт з відносно високою доданою вартістю, тому її державна підтримка є особливо актуальною. До пріоритетних напрямків у деревообробній промисловості відноситься виробництво фанери, деревинно-стружкових плит, меблів, паперу. Станом на 2020 рік виробництво паперу та паперових виробів знизилось на 2,8 %, а оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка (крім меблів) – на 12,6%.

Лісохімічна промисловість включає пірогенетичне (суха перегонка деревини), каніфольно-терпентинне, смоло-терпентинне, хвойно-ефірне та дьогте-курильне виробництво. Сировинними ресурсами для даної промисловості слугують дрова листяних порід, з яких шляхом піролізу отримують деревне вугілля, оцтові порошок та кислоту, формалін, метиловий спирт, карбамідні смоли. Соснова живиця і сосновий пневий осмол застосовують для виробництва каніфолі, скипидару та ефірної олії; дубова кора – для дубово-екстрактного виробництва. Продукцію лісохімічної промисловості використовують у хімічній, металургійній і харчовій промисловості [14, с. 183].

Таблиця 6.
Динаміка обсягів виробництва деяких видів продукції лісопромислового комплексу України

Продукція	Од. виміру	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Деревина із сосни уздовж ро-зпиляна чи розколота	тис м ³	684	719	741	773	776	897	1412	1996	1979
Фанера клесна	тис м ³	168	167	175	191	186	181	180	190	177
Папір і картон гофровані	тис т	158	159	168	146	149	149	160	149	152
Меблі для їдалень та віталень	млн шт	1.1	1.1	1.2	1.0	0.8	0.9	1.5	1.7	2.0

Джерело: Державна служба статистики України

Як свідчать дані табл. 6, за останні роки в Україні суттєво зріс обсяг виробництва в деревообробній промисловості. Так, наприклад, виробництво пиломатеріалів сосни збільшилося впродовж 2011-2019 рр. майже

втричі. Значно менше зросло виробництво фанери клеєної. Майже стабільним залишалося виробництво паперу та картону гофрованого (146-168 тис. т). Позитивні тенденції спостерігаються в меблевій промисловості (майже 100 % зростання виробництва меблів для їдалень та віталень за останні 9 років).

Ефективний розвиток як лісового, так і лісопромислового сектора економіки потребує наявності дієвої національної лісової політики. Незважаючи на позитивні зрушення в цьому напрямку, деякі принципово важливі питання лісової політики залишаються невирішеними. Крім того перехід до стійкого управління та розвитку лісів вимагає ефективного механізму імплементації цієї політики та відповідних методів оцінки її ефективності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Лісове господарство є важливим складовим елементом економіки України, оскільки, крім того, що забезпечує сировиною багато суміжних галузей промисловості, воно ще є основою забезпечення сталого розвитку національного господарства загалом. Лісове господарство має також вагомое значення для енергетичної безпеки країни. Сучасний стан лісів України та ведення лісового господарства, який є результатом численних змін нормативного регулювання та економічних обмежень протягом останніх років не може характеризуватись як задовільний. Першочерговим завданням удосконалення управління лісовим господарством повинно стати формування та імплементація ефективної стратегії розвитку лісового господарства, узгодженої з усіма зацікавленими сторонами. Стабільне зростання виробництва у лісопромисловому комплексі потребує інтенсивного залучення в галузь як вітчизняних, так і іноземних інвестицій, належної державної підтримки, а також формування конкурентного справедливого ринку усіх видів деревини, без преференцій і корупційної складової.

Список використаної літератури.

1. Бегей М. В. Основні умови та фактори формування дестабілізуючого потенціалу лісопромислового комплексу України. Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки. 2017. № 1. С. 8-14.
2. Бегей М.В. Державне лісгосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки. Ефективна економіка. № 5. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5606>
3. Губарева І. О., Ярошенко І. В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки лісопромислового комплексу України. Фінансові дослідження. 2018. № 1(4).
4. Губарев І. О., Ярошенко І. В. Оцінка конкурентоспроможності обробної промисловості лісопромислового комплексу України та країн ЄС. *Problemy ekonomiky*. 2020. № 1. С. 13-19.
5. Дребот О. Сутність лісового комплексу: теоретичні та методологічні аспекти. *Економіст*. 2011. № 10. С. 14-16.
6. Кахович О., Тюленева Г. Лісове господарство. Актуальні проблеми галузі та шляхи їх вирішення. URL: http://rusnauka.com/21_NIEK_2007/Economics/24123.doc.htm
7. Кичко І.І., Гарус Ю.О. Перспективи розвитку лісового господарства України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016. Випуск 11. С. 128-132.
8. Лісовий кодекс України : Закон України від 25.06.2020 р. № 3852- XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
9. Морозов Ф.Н. Резервы экономики лесопромышленных предприятий: выявление, оценка использования. М.: Лесн. пром., 1989. 32 с.
10. Попадинець Н.М. Лісопромисловий комплекс як складова внутрішнього ринку України. Механізм регулювання економіки. 2011. №4. С. 242-246.
11. Соціально-економічна географія України / за ред. О.І. Шаблія. Львів: Світ, 1994. 607 с.
12. Фурдичко О., Дребот О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка України*. 2012. № 3. С. 70-80.
13. Шаруха И, Шадраков А., Хомяков В. Лесопромышленный комплекс Беларуси на современном этапе. Проблемы непрерывной географической освіти і картографії. 2017. № 26. С. 75-78.
14. Шипович І.Й. Географія продуктивних сил Української РСР. К.: Вища шк., 1988.

References.

1. Behej, M. V. (2017), " Main terms and factors for the designation of distabilizing potential for the forest industry complex of Ukraine", *Visnyk Cherkas'koho univrsytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 8-14.
2. Behej, M.V. (2017), " State forestry enterprise as the subject of economic activity and the object of economic security system", *Efektynna ekonomika*, [Online], vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5606> (Accessed 12 March 2021).
3. Hubarieva, I. O. and Yaroshenko, I. V. (2018), "Ensuring financial and economic security of the timber industry complex of Ukraine", *Finansovi doslidzhennia*. 2018. vol. 1(4).
4. Hubariev, I. O. and Yaroshenko, I. V. (2020), "Assessment of the competitiveness of the timber processing complex of Ukraine and the EU", *Problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 13-19.

5. Drebot, O. (2011), "Essence of the forestry: theoretical and Methodological aspects", *Ekonomist*, vol. 10, pp. 14-16.
6. Kakhovych, O. and Tiuleneva, H. (2007), "Forestry. Current problems of the branch and ways to solve them", [Online], available at: http://rusnauka.com/21_NIEK_2007/Economics/24123.doc.htm
7. Kychko, I.I. and Harus, Yu.O. (2016), "Prospects of development of forestry of Ukraine", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky, Mykolaivs'kyj natsional'nyj universytet imeni V.O. Sukhomlyns'koho*, vol. 11, pp. 128-132.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1994), The Forestry Code of Ukraine, available at: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (Accessed 10 March 2021).
9. Morozov, F.N. (1989), *Rezervy ekonomiky lesopromyshlennykh predpriyatyj: vyivlenye, otsenka yspol'zovanyia* [Reserves of the economy of timber enterprises: identification, assessment of use], Lesnaja promyshl, Moskva.
10. Popadynets', N.M. (2011), "Timber industry complex as structure component of the domestic market of Ukraine", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, vol. 4, pp. 242-246.
11. *Sotsial'no-ekonomichna heohrafiia Ukrainy* [Socio-economic geography of Ukraine] (1994), za red. O.I. Shabliia, Svit Lviv, Ukraine
12. Furdychko, O. and Drebot, O. (2012), "The forest sector of ukrainian economy: challenges and prospects for development", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp.70-80.
13. Sharukho, Y., Shadrakov, A. and Khomiakov, V. (2017), "Forest complex of Belarus at the modern stage", *Problemy bezpererвної heohrafichnoy osvity i kartohrafiy*, vol. 26, pp. 75-78.
14. Shypovych, I.J. (1988), *Heohrafiia produktyvnykh syl Ukrain'skoi RSR* [Geography of the productive forces of the Ukrainian SSR], Vyscha shkola, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2021 р.